

Κύριλλος και Μεθόδιος: υπόδειγμα αυτοθυσίας και ανθρωπισμού (Έλενα Χατζόγλου-Μπαλτά, Θεολόγος - Δρ Φιλολογίας)

/ [Πεμπτούσία](#)

Στους βίους των δύο ιεραποστόλων διαφαίνονται οι βασικές αρχές ενός εκπολιτιστικού διαλόγου με έμφαση στην ετερότητα, όπως θα γίνει προσπάθεια να αποκωδικοποιηθούν στη συνέχεια.

γ) Στον «Βίο του Μεθοδίου» παρουσιάζεται η εικόνα του ανθρώπου που έθεσε –και αυτός, όπως και ο αδελφός του– τον εαυτό του στην υπηρεσία του συνανθρώπου, αλλόγλωσσου και αλλόφυλου, διατηρώντας όμως μία σαφήνεια στις προτεραιότητες. Αναδεικνύεται όχι υπέρμαχος της ιδεολογικά φορτισμένης «διαφορετικότητας», για την οποία γίνεται λόγος στην εποχή μας, αλλά μιας θυσιαστικής συμπεριφοράς, με σκοπό να προαχθούν οι πνευματικές αναζητήσεις και η ανάγκη της διαπολιτισμικής προσέγγισης. Ενεργεί και ο Μεθόδιος ανυπόκριτα, ανυστερόβουλα, χωρίς να θέλει επιβάλει το εκπολιτιστικό πρότυπο που κομίζει. Η αυτοθυσία του άλλωστε είναι γνωστό ότι τον οδήγησε στην εξορία

και το μαρτύριο, τα οποία δυστυχώς υπέστη από τους φράγκους χριστιανούς ιερωμένους.

Και οι δύο αδελφοί εκκινούν με αφετηρία την αναγνώριση της αξίας του κάθε ανθρώπινου προσώπου[13]· τα μέσα υλοποίησης του έργου τους εφευρίσκονται καθ' οδόν. Αυτά είναι το επινοηθέν σλαβικό «γλαγολιτικό» αλφάβητο, η εκδίπλωση σε αυτό εννοιών και η διαμόρφωση και παραγωγή σχετικής γραμματείας.

Μάλιστα έχει παρατηρηθεί ότι «ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος δεν επέβαλαν στους Σλάβους οποιασδήποτε μορφής γραμματεία. Η αποδοχή από μέρους των Σλάβων των τύπων και των μορφών της βυζαντινής πνευματικότητας δεν ήταν παθητική αλλά συνέπεια επιλογής... σύμφωνα με τη δεκτικότητα και τις ανάγκες τους... Η γραμματεία αυτή δεν είναι δουλική μίμηση βυζαντινών προτύπων, αλλά αποτέλεσμα μιας βαθιάς "αφομοίωσης" των εννοιολογικών αξιών και δομών, οι οποίες είχαν μεταφυτευθεί στη σλαβική ζωή»[14].

δ) Το έργο των δύο Βυζαντινών ιεραποστόλων έχει επομένως ανθρωπιστικό και οικουμενικό χαρακτήρα και αποτυπώνει τη φιλελεύθερη νοοτροπία[15] που χαρακτήριζε την Εκκλησία και την κοινωνία στο Βυζάντιο των μέσων του 9ου αιώνα. Ο εμπνευσμένος πατριάρχης Φώτιος[16], συμβοηθούμενος από την κοσμική εξουσία, επεξεργάστηκε ένα ειρηνικό μοντέλο εκχριστιανισμού των γειτονικών λαών. Οι σλαβικοί λαοί εν προκειμένω με την αξιοποίηση του νέου αλφαβήτου διαμόρφωσαν τις προϋποθέσεις για να αναπτύξουν γραπτό πολιτισμό, λογοτεχνία και τρόπο ζωής, που έφερε τη διπλή σφραγίδα του χριστιανισμού και του Βυζαντίου.

Βεβαίως, κατά τη διδασκαλία της ιστορίας στη μέση εκπαίδευση η στοχοθεσία δεν είναι να αναδειχθεί τόσο η ιεραποστολική δράση των δύο αδελφών -κάτι που φυσικά μπορεί να γίνει στο πλαίσιο του μαθήματος των θρησκευτικών, με περισσότερο και πλουσιότερο υλικό-, αλλά να παρουσιαστεί ο ιστορικός τους ρόλος ως αναμορφωτών για μεγάλες ομάδες του σλαβόφωνου πληθυσμού, καθώς και η ανθρωπιστική πλευρά του έργου τους, συνδεδεμένη με την οικουμενικότητα της βυζαντινής αυτοκρατορίας[17].

Αυτή η ανθρωπιστική πλευρά[18] έγκειται στο γεγονός ότι ο άνθρωπος κατέστη το επίκεντρο του ιεραποστολικού και εν γένει εκπολιτιστικού τους έργου[19], στο ότι προέταξαν τις πνευματικές ανάγκες των ετερογλώσσων, με βασική αυτή της γλωσσικής αυτάρκειας, και ότι δεν κινήθηκαν μονολιθικά ούτε σε επίπεδο γλωσσικού ηγεμονισμού[20]. Απώτερος σκοπός τους ήταν η ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας -φυσικά μέσα στο σωτηριολογικό πλαίσιο της χριστιανικής διδασκαλίας-, θεμελιωμένη οπωσδήποτε στο αυτεξούσιο και την

εσωτερική συγκατάθεση ως προϋποθέσεις για την εδραίωση της πίστης[21]. Αυτή είναι και η πεμπτουσία του ανθρωπισμού, για τον οποίο θα πρέπει να γίνει λόγος στο μάθημα της ιστορίας, προκειμένου να προσεγγιστεί το πνεύμα της συγκεκριμένης ιεραποστολής.

Σημειώσεις

[13] «Ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος άρχισαν το ιεραποστολικό τους έργο με μεγάλη θετικότητα. Επισήμαναν, με διαύγεια κρίσεως και ειλικρινή σεβασμό της προσωπικότητας του μοραβικού λαού, τον δρόμο που έπρεπε να διανοίξουν» (Αναστασίου Αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας, Μοναχοί και ιεραποστολή κατά τους 4ο και 9ο αιώνες, Ακρίτας, Αθήνα 2008, σελ. 79).

[14] Αντώνιος - Αιμίλιος Ταχιάος, Κύριλλος και Μεθόδιος. Οι θεμελιωτές της αρχαίας σλαβικής γραμματείας, (ανατύπωση), Εκδοτικός Οργανισμός αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 202-203.

[15] Επισημαίνεται σχετικά ότι εμπνέονταν από το ελληνικό τους πνεύμα, το δημοκρατικό και φιλελεύθερο, το οποίο σέβεται την οντότητα των ατόμων και των λαών (F. Dvornik, «The diffusion of Greek culture», The Geographical Magazine, vol. XIX, no 7 (Nov. 1946), p. 297).

[16] Βασιλείου Τ. Γιούτση, «Εξουσία και ιεραποστολή στην προοπτική της διανθρώπινης ειρήνης και καταλλαγής κατά τον μέγα Φώτιο» (Διαπολιτισμικότητα και θρησκεία στην Ευρώπη, μετά την επικύρωση της Συνθήκης της Λισσαβόνας, Αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ίνδικτος, Αθήναι 2011, σελ. 273-300).

[17] Η αποστολή των δύο αυταδέλφων συνδέεται με την περίοδο ακμής της βυζαντινής αυτοκρατορίας, της οποίας είναι απότοκος· «Η διάπλωσις του Χριστιανισμού από την εστίαν της Κωνσταντινουπόλεως κατά την περίοδον ταύτην είναι συνηρημένη με την όλην εκείνην πρόοδον· την στρατιωτικήν ανασύνταξιν, την εσωτερικήν αναδιοργάνωσιν και την πνευματικήν αναγέννησιν» (Παναγ. Κ. Χρήστου, Επιδιώξεις της αποστολής Κυρίλλου και Μεθοδίου εις την Κεντρικήν Ευρώπην, Ανάτυπον εκ του εορτίου τόμου Κυρίλλου και Μεθοδίου επί τη 1100ετηριδι, εν Θεσσαλονίκη 1966, σελ. 6).

[18] Μάλιστα, έχει γίνει λόγος για τον βυζαντινό πολιτισμό ως «παιδαγωγικό πολιτισμό» (Αρχιμ. Γεωργίου [Καψάνη], Το έργο των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου και το μήνυμά τους προς τους συγχρόνους ορθοδόξους λαούς, Μήνυμα, Αθήνα α.ε, σελ. 42).

Παρατήρηση: Το παρόν αποτελεί το τρίτο μέρος της εισήγησης της γράφουσας στο Διεθνές Διαπανεπιστημικό Ελληνορωσικό Συνέδριο με θέμα: «Η ιεραποστολική, φιλολογική και πολιτιστική προσφορά των αγίων Ισαποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου στους Σλάβους. Αφετηρία για την εμβάθυνση των σχέσεων Ελλάδας - Ρωσίας», Πατριαρχική Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Κρήτης - Ινστιτούτο Ελληνικής Γλώσσας, Ορθοδόξου Θεολογίας και Πολιτισμού. Ηράκλειο, 4-6 Νοεμβρίου 2016

Το δεύτερο μέρος της εισήγησης μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)